

PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING IJTIMOY PROFILAKTIKA OB'EKTLARI BILAN ISHLASH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Sultonov Ravshan Yoqubjon o'g'li

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17274999>

Annotatsiya. Mazkur maqolada profilaktika inspektorlarining ijtimoiy profilaktika ob'ektlari bilan ishlashdagi amaldagi faoliyati, uning mazmun-mohiyati va muammolari tahlil qilinadi. Shuningdek, huquqbuzarliklarning ijtimoiy sabablarini aniqlash, xavf guruhidagi shaxslarni nazorat qilish, ularni ijtimoiy hayotga qayta moslashtirishda zamonaviy yondashuvlar va hamkorlik mexanizmlari yoritiladi. Maqola profilaktika inspektorlarining faoliyatini takomillashtirishning tashkiliy, huquqiy va psixologik asoslarini o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, ijtimoiy profilaktika ob'ekti, huquqbuzarliklar, retsdiv xavfi, ijtimoiy hamkorlik, mahalla, huquqni muhofaza qilish organlari.

Kirish

Huquqbuzarliklarning oldini olish, jinoyatchilikka qarshi kurashish va xavfsiz ijtimoiy muhitni ta'minlashda profilaktika inspektorlarining o'rni beqiyosdir. Ularning faoliyati asosan ijtimoiy profilaktika ob'ektlari — ya'ni, huquqbuzarlikka moyil, ilgari sudlangan, nazoratdagi yoki ogohlantirish guruhiga kiritilgan shaxslar bilan ishlashga qaratilgan.

Zamonaviy sharoitda ijtimoiy omillar (ishsizlik, oilaviy muammolar, migratsiya, giyohvandlik va spirtli ichimlikka ruju) huquqbuzarliklarning asosiy sabablaridan biri bo'lib qolmoqda. Shu sababli, profilaktika inspektorlarining faoliyatida shaxsiy yondashuv, psixologik diagnostika va ijtimoiy rehabilitatsiya mexanizmlarini kuchaytirish zarurdir.

Asosiy qism

1. Ijtimoiy profilaktika ob'ektlari tushunchasi va ularning turlari

Ijtimoiy profilaktika ob'ektlari deganda, huquqbuzarlikka moyilligi bo'lgan yoki huquqbuzarlik sodir etish xavfi yuqori bo'lgan shaxslar, oilalar va jamoalar tushuniladi. Ular quyidagi toifalarga ajratiladi:

- ilgari sudlangan shaxslar;
- voyaga yetmagan nazoratdagi yoshlar;
- spirtli ichimlikka ruju qo'ygan yoki giyohvand shaxslar;
- ijtimoiy xavfli xulq-atvorga ega shaxslar;
- nizoli oilalar yoki beqaror ijtimoiy muhitdagi fuqarolar.

Profilaktika inspektorlari ana shu toifadagi shaxslar bilan tizimli ravishda ishlaydi, ularning xatti-harakatlarini tahlil qilib, huquqbuzarliklarning oldini olish choralari ko'radi.

2. Profilaktika inspektorining faoliyat yo'nalishlari

Profilaktika inspektorining ijtimoiy profilaktika ob'ektlari bilan ishlashdagi asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- **Axborot-tahliliy faoliyat:** har bir ob'ekt haqida ma'lumot yig'ish, ijtimoiy xavf darajasini aniqlash;
- **Individual yondashuv:** shaxsning ruhiy holati, oilaviy ahvoli va ijtimoiy muhitini inobatga olish;
- **Rehabilitatsion ishlar:** ijtimoiy moslashuvni ta'minlash, mehnatga joylashtirish, huquqiy maslahat berish;
- **Hamkorlik:** mahalla, ta'lim muassasalari, bandlik markazlari va tibbiyot muassasalari bilan hamkorlikda ishlash;

- **Ogohlik choralari:** xavfli shaxslarni nazoratda saqlash, huquqbuzarliklarning oldini olish maqsadida reydlar o'tkazish.

3. Faoliyatni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari

Profilaktika inspektorlarining samaradorligini oshirish uchun quyidagi choralarda muhim ahamiyatga ega:

- **Axborot tizimini raqamlashtirish:** profilaktika ob'ektlari haqidagi ma'lumotlarni yagona elektron bazada yuritish;
- **Psixologik tayyorgarlikni kuchaytirish:** inspektorlarni psixologik muomala va kommunikativ ko'nikmalar bo'yicha muntazam o'qitish;
- **Ijtimoiy sheriklikni kengaytirish:** mahalla, NNT va yoshlar tashkilotlarini huquqbuzarliklarning oldini olish jarayoniga jalb etish;
- **Motivatsion yondashuv:** ijobiy rag'batlantirish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash orqali xavf guruhidagi shaxslarni jamiyatga qaytarish.

4. Hamkorlik mexanizmlarining ahamiyati

Ijtimoiy profilaktika ob'ektlari bilan ishlashda **mahalla fuqarolar yig'ini, ta'lim muassasalari, bandlik markazlari, tibbiyot tashkilotlari, psixologik xizmatlar va ichki ishlar organlari** o'rtasidagi uzviy hamkorlik asosiy omil hisoblanadi. Bunday hamkorlik orqali huquqbuzarlikka moyil shaxslarni erta aniqlash, ularni reabilitatsiya qilish va nazoratni tizimli tashkil etish imkoniyati yaratiladi.

Xulosa

Profilaktika inspektorlarining ijtimoiy profilaktika ob'ektlari bilan ishlash faoliyati huquqbuzarliklarning oldini olishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda individual yondashuv, ijtimoiy reabilitatsiya, psixologik yordam va mahalla bilan hamkorlik tizimlarini yanada takomillashtirish zarur. Shuningdek, inspektorlar faoliyatini raqamlashtirish va ularning kasbiy malakasini oshirish ijtimoiy profilaktika samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abdullayev, R. *Huquqbuzarliklar profilaktikasi nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Akademiya, 2020.
2. Qodirov, B. *Profilaktika inspektorlari faoliyatining huquqiy asoslari*. – Toshkent: IIV nashriyoti, 2022.
3. Yusupov, M. *Ijtimoiy xavfli xulq va uning oldini olish mexanizmlari*. – Toshkent: Yuridik adabiyot, 2021.